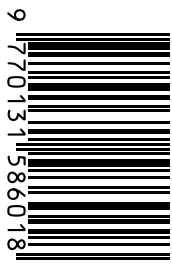

EESTI LOODUS

Pane tähele põlispuud

Aasta kala haug
Tharapita sünnipaik leitud!
Intervjuu Hendrik Relvega

ISSN 0131-5862 (trükkis)
ISSN 2228-3692 (võrguväljaanne)

9 770131 586018

- 2 **Toimetaja veerg:** Raul Kask
- 3 **Sõnumid**
- 12 **EL küsib:** vastavad Olavi Kurina ja Eleri Laidma
- 14 **Kuu looduses:** September töötab tulla seenelisele soodus
- 16 **Euroopa kümme vanimat põlispuud**
- 18 **Eesti Loodus on 20 aasta jooksul juhatanud vägevate põlispuude juurde**
- 20 **Põlispuud ja nende majandamine**
Aino Mölder tutvustab põlispuude olemust ja soovib neid hooldada eeskätt kohtades, kus suur puu võiks kujutada endast ohtu inimestele
- 28 **Miks ja kuidas mõõta puud?**
Sulev Järve annab juhiseid, mis moodi saada võrreldavaid andmeid igasuguste puude ümbermõõdu ja kõrguse kohta
- 32 **Marie Underi määnd Väänas**
Toomas Kukk ja Hendrik Relve leidsid Juhan Püttsepa graafika-teosele tuginedes üles kaitset vääriva põlispuu Vääna-Jõesuust
- 36 **Jalakasurm kahjustab Eesti jalakaid rohkem kui kunagi varem**
Liina Jürisoo ja Rein Drenkhan tõdevad tõve leviku põhjustena kliimamuutusi ja hoogustunud globaalset kaubandust
- 38 **Tegutse teadlikult:** Kuidas ära tunda haiget põlispuud?
Martin Tikk soovib põlispuudel silma peal hoida: mõnedki tunnused annavad märku vana sõbra algavast haigusest
- 40 **Sada rida Eesti loodusest:** Põlispuud kui meie põlisväärtuste hoidjad ja kandjad.
Kaarel Tiganik

- 42 **Intervjuu:** Ütled põlispuu, mõtled Hendrik Relve.
Looduskirjaniku ja fotograafi Hendrik Relvega vestelnud Toomas Kukk
- 48 **Poster:** Helar Laasik
- 50 **2021. aasta kala haug**
Aare Verliin kirjeldab meie üht tuntuimat mageveekala, jõudes lõpuks ka haugi tähtsuseni meie kultuuriloos
- 56 **Aasta puu:** Pilkupüüdvad ja salapärased kadastikud
Leo Filippov kiidab kadastike tähtsust maastikuelemendi ja taimekooslusena: kadakas on senini pärinud liialt vähe tähelepanu
- 60 **Tharapita sünnipaik: kas Ebavere või Emumägi?**
Lauri Vahtre jõuab mitmesugustele faktidele ja arutlustele tuginedes oletuseni, et saarlaste jumal võis alustada lendu hoopis Emumäelt
- 65 **Raamatud**
- 66 **Abiks õpetajale:** Superlahutusmikroskoopia: vaatleme detaile raku sees
- 70 **Üks Eesti paigake:** Põline talitee viis Kodijärve hobuselaadale
Juhani Püttsepp meenutab Otepää kaunite maastike vahel ühe praegugi olulise ühendustee kujunemislugu
- 72 **Metsa matkarada jõuab rannikut pidi Tallinna**
Merle Rallmann võtab kokku viies numbris ilmunud Metsa matkaraja kirjelduse ning jagab oma muljeid raja läbimisest
- 78 **Mikroskoop**
- 79 **Ristsõna**
- 80 **Ajalugu, sünnipäevad**

Foto: Kadri Karp

Foto: erakogu

Foto: Kaido Haagen

Foto: Merle Rallmann

Kuidas kujundada põlispuud

SEEKORD jäi nii tähtis ülesanne nagu toimetaja veeru kirjutamine hoopis kujundaja hooliks. Kaasa anti ainult õpetussõnad, et vast võiksin kirjutada midagi ajakirja kujundamise kõõgipoolest. Hea soovitus muidugi, aga kui ma seda teeksin, siis ju tuleks välja, kui lihtne see Eesti Looduse kujundamine tegelikult on, ja mine tea, äkki edaspidi minu teeneid ei vajatakski.

Kusjuures ma ei tee üldse nalja. Olen aastate jooksul igasuguseid ajakirju, ajalehti ja raamatuid kujundanud ja ikka kipub nii olema, et kujundaja õlule jääb päris palju kohustusi, alates pildimaterjali otsimisest ja pildiallkirjade kirjutamisest kuni trükikodadega asjaajamise, autoritega suhtlemise ja muu sääraseni. Eesti Looduse professionaalne toimetuse minu töö mahtu aga tublisti vähendanud. Kui materjalid minu kätte jõuavad, on suur osa juba ette-taha ära tehtud. Mul ei ole vaja teha muud, kui ainult paar hiireklikki ja artikkel ongi valmis. Muret teeb üksnes see, kuidas ma oma truu kaastöölise Jennyferi (sõpradele lihtsalt Jenny) klaviatuuri pealt eemal suudan hoida. Sest teadagi on just klaviatuur see kõige parem koht, kus lõunauinakut teha.

Mainimata ei saa jätta ka fotograafe, kellega Eesti Loodus koostööd

teeb. Teadupärast annavad kujundusele põhiilme just fotod. Ja oh sa poiss, kui ägedaid fotosid ma oma töös kasutada saan! Minu ainuke mure on see, et tahaks Eesti parimate fotograafide pilte ju alati võimalikult suurelt panna, aga ma ei saa, sest ajakirja lehekülgede maht on piiratud ja autorid kipuvad jube pikalt kirjutama, ning kuidagi on vaja ka tekstid ajakirja ära mahutada. Päris tihti on kahju panna mõnda eriti kena fotot ainult kahe veeru laiusena, kui tegelikult tahaks selle üle kahe lehe laotada. Rääkimata nendest hetkedest, kui mõni suurepärase foto tuleb üldse ajakirjast välja jätta. Hea näide on selle numbri lugu haugist. Kaido Haagen oli saatnud kümnete kaupa ekstraklassi fotosid, üks ägedam kui teine, kuid kasutada sain ma nendest ainult väikest osa.

Selle numbri põhiteema on aga hoopis põlispuud. Kindlasti soovitatakse lugeda intervjuud Hendrik Relvega. Kui Eestis üldse on kedagi, kes puudest palju teab, siis on see just Hendrik. Lisaks paljule muule leiate sellest numbrist veel õpetusi, kuidas puid mõõta ning kuidas haiget põlispuud ära tunda.

Head lugemist!

Raul Kask

EESTI LOODUS

72. aastakäik Nr 9, september 2021

Toimetuse aadress:

Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post eestiloodus@loodusajakiri.ee

Peatoimetaja **Toomas Kukk**
742 1143, toomas.kukk@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Juhan Javois**
5661 0851, juhan.javois@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Katre Palo**
(lapsehoolduspuhkusel)
katre.palo@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Piret Pappel**
piret.pappel@loodusajakiri.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
monika.salo@loodusajakiri.ee

Küljendaja **Raul Kask**
raul@ww.ee

Väljaandja: MTÜ Loodusajakiri

Endla 3, Tallinn 10122, 610 4105
www.loodusajakiri.ee
www.facebook.com/eestiloodus

Tegevjuht, reklaam: **Riho Kinks**
508 6690, riho.kinks@loodusajakiri.ee

Turundusjuht: **Mariliis Kesküla**
501 0119, mariliis@loodusajakiri.ee

Tellimine: www.tellimine.ee/loodusajakirjad
617 7717, tellimine@expresspost.ee

Ajakirja ilmub keskkonnainvesteeringute keskuse toetusel

KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2021

Summaries of some articles can be found at our web site www.eestiloodus.ee

Trükitoode
4041 0820

PEFC sertifitseeritud

Käesolev toode on pärit säästvalt majandatud metsast ja kontrollitud allikatest

www.pefc.ee

Trükitud trükikojas Printall

